

❁ הקדמה ❁

את ספר התהילים אמר דוד המלך עליו השלום בשם כל ישראל בכל הדורות, ולכן נקרא "נעים זמירות ישראל" (מדרש תהילים בתחילתו. שיר השירים רבה פרשה ד, ד). פסוקי התהילים מבטאים את רגשותיו של כל יהודי כלפי הקב"ה, ומלמדים את מהות הקשר שלו אליו. הם מלמדים אותו כיצד עליו לשפוך את נפשו לפני ה' בעת צרה, וכיצד להודות לו בעת הישועה, כיצד להתפלל לפניו ולבקש ממנו, וכיצד להללו ולשבחו ולפארו.

מזמורי התהילים מהווים גם הדרכה לכל בר ישראל כיצד צריכה להיות הנהגתו בין אדם לחברו, כיצד עליו להשתדל ולטרוח עבור קיום המצוות, עד כמה צריכה להיות דבקו בתורה הקדושה, ועד כמה עליו לצפות לישועת ה'.

תורת החסידות חושפת את מהותו הפנימית של כל יהודי, את עומק הקשר שלו לדרגות טמירות ונעלמות ביותר של אלקות. בהתאם לכך היא גם מלמדת דעת לכל יהודי להגיע בעבודתו לקונו לפסגות גבוהות ועליונות, ולהטיב עם יהודי שני גם לפני משורת הדין. תורת החסידות מגלה טפחיים מאופני הנהגת הקב"ה את עולמו והשגחתו היחודית על עמו ישראל בכלל, ועל כל יהודי בפרט בהתאם לשורש נשמתו ואופן עבודתו.

גדולי ומאורי החסידות השתמשו גם הם בדברי תורתם בפסוקי התהילים, וגילו בהם עומק פנימי, לפעמים בדרך הדרוש והרמוז, ופעמים רבות דוקא בדרך הפשט, המתיישב נכון רק על פי ההבנה הפנימית של הפסוק. בליקוט דלהלן הבאנו פירושים וביאורים המבטאים את שיטתה וחידישה של תורת החסידות בעבודת האדם לקונו ובעבודתו בינו לבין חבריו.

מלאכת הליקוט נעשתה על ידי הרבנים: יהודה כהן, הלל מונדשיין ויעקב מאיר סבינר.

אנו תקוה שיתקבלו תפילותיהם של ישראל - "יתן לך כלבך וכל עצתך ימלא", עד למילוי משאלתם הכבירה בת אלפי השנים "מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל".

ספריית מעיינותיך

אמירת תהלים על ידי איש ישראל מעוררת את דוד המלך ע"ה בגן עדן

דוד המלך עליו השלום היה הראש לשירות ותשבחות כמו"ש בש"ם (ברכות ז, ב) למה נקרא שמה רות כו' שיצא ממנה דוד שריוה להקב"ה בשירות ותשבחות, ולזה כל השירות ותשבחות הנאמרים מדוד המע"ה עד העולם נקראים על שמו, וכמו שאומרים קודם פסוקי דזמרה ובשירי דוד עבדך וכו', וכן בשבת בסוף פסוקי דזמרה ובמקהלות רבות עמך וכו' להלל ולקלם על כל דברי שירות ותשבחות דוד בן ישי כו', היינו שיצטרפו כל השירות ותשבחות לשירי דוד המלך. ולזה קודם תהלים אנו אומרים כאלו אמרם דוד המלך ע"ה, כי האמת כן הוא שאנו בשירות ותשבחות אנו מעוררים את דוד המלך ע"ה בגן עדן לומר שירות ותשבחות לפני הקב"ה, ולזה אנו אומרים במוסף דר"ח ובשירי דוד עבדך הנשמעים בעירך לשון הוה הם נשמעים עדיין במקדש שלמעלה ולזה מדויק בעירך.

(תפארת שלמה פ' ויקהל)

שירות ותשבחותיו של דוד – על הגאולה העתידה

במזמור נא, כתיב ורוח קדשך אל תקח ממני. השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני. ולכאורה קשה מה הבקשה הזאת עתה להשיג עוד רוח הקודש אחר גודל המרירות על אותו החטא, הלא די לו בכפרת העון לבד ולא לבקש עוד גדולות כזה.

אכן כבר בארנו בגודל מעלת הצדיקים ההולכים תמיד במרירת לב על כובד הגלות וצער גלות השכינה באין מרגוע לנפשם להיות להם קורת רוח רק במה שהם מובטחים בחסד עליון במה שיהיה הגאולה ב"ב ויתגדל כבוד מלכותו ית"ש ויכירו וידעו כל יושבי תבל כו'.

וזה"ש בתפלת שבת שמחנו בישועתך וטהר לבנו לעבדך באמת. פי' מה שאנו מצפים על הגאולה ב"ב שיהי' שמחת הבורא ב"ה כמו"ש נגילה ונשמחה בישועתו, כי בזמן הגלות כתיב עמו אנכי בצרה, והכתיב גאולה לעצמו, כמו"ש ושב ה' אלהיך את שבותך. זהו העבודה באמת.

וזה"ש דוד המע"ה יגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי. שדוד המלך ע"ה נתן שבח והודיה להש"י במה שגמל עליו שהשיג זה הענין הגדול שיהיה לו שמחה בישועת הבורא ב"ה.

וזהו שאמר בתהלים יערב עליו שיחי אנכי אשמח בה', אחר כל השירות ותשבחות שאמר בספר תהלים זאת היתה כל מגמתו שהיה מצפה להביא השמחה בהבורא ב"ה, יערב עליו שיחי אנכי אשמח בה'. וזהו שאומרים על כל שירות ותשבחות דוד בן ישי עבדך משיחך. פי' על כל השירות ותשבחות שיאמרו בני"י לעתיד הוא היה רואה מקודם. כמו"ש ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל. פי' לעיני כל הקהל היינו לעתיד באותו בחי' היה מברך עתה להש"י.

וזהו שביקש ורוח קדשך אל תקח ממני. השיבה לי ששון ישעך. שיהיה תמיד בבחי' זו לראות הישועה העתידה כנ"ל.

(תפארת שלמה פ' בשלח)

ביאור בקשת דוד המלך שאמירת תהלים תחשב כלימוד נגעים ואהלות

שמעתי דמאה וחמישים מקוה טהרה דים של שלמה (עירובין יד, א) הם נגד ק"ג מזמורי תהלים. ונראה דמאה וחמישים מיני טהרות במחשבה יש. והיינו דידוע דיש חמישים שערי טומאה היינו שערים בדמיון שהיו משוקעים במצרים במ"ט מהם כנודע, וכל אחד כלול משלשה קנאה תאוה וכבוד, הרי מאה וחמישים מיני טהרות וניצוח בקרבא. ועל כל ניצוח יסד מזמור אחד. ובודאי בכח אותו מזמור לומר עריצים, היינו מחשבות ודמיונות מאותו שער.

ואמרו בשוחר טוב מזמור א' דבקש שיהיו כנגעים ואהלות. פירוש, דעיקר ניצוח היצר על ידי דברי תורה, כמ"ש (סוכה נב, ב) משכחו לבית המדרש, ונגעים ואהלות הם היקרים מדברי תורה, כמ"ש בפסחים (ג, א) על פסוק יקרות וקיפאון שיקרים בעולם הזה. והיינו כי טומאת צרעת וטומאת מות הם נגד קנאה וכבוד, ודברים אלו קשים מאוד הלימודים איך לינצל. ועל זה אמרו (בבא מציעא נט, א) בדואג ואחיתופל ולא עוד אלא כשהיו עוסקים בנגעים ואהלות אמרו דוד הבא על אשת איש מיתתו במה, ואני אומר להם מיתתו בחנק ויש לו חלק לעולם הבא אבל המלכין את פני חבריו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, פירוש, שאז היה להם להבין כי רק מפני הקנאה ובקשת הכבוד אמרו כן. ובקש דוד שגם אמירת תהלים יועיל להציל מדמיוני היצר. ועיקר בקנאה וכבוד, שבהם היה עיקר עסק דוד נגד אויביו, ובהם עיקר ניצוחו בקרבא.

(צדקת הצדיק אות רח)

תוכן פסוקי התהילים - שהקב"ה מבטל גזרותיו מפני בקשת ישראל, אשר בהם מתפאר

הדע"ה ביקש שיאמרו תילים בבה"כ ובהמ"ד ויקבלו שכר כאלו הם עוסקים בנגעים ואהלות ולכאורה צ"ל למה פרט דייקא נגעים ואהלות מכל המסכתות, וכי יש חילוק במתן שכרן בין מסכתא למסכתא. אמנם הענין הוא דהלא התיבות שבספר תהלים לא כל אדם יכול לאומרם כמו דוד ואנשיו, כי אם יאמר מה נמלצו לחכי כו', הלא שקר בימינו. וכן מה אהבתי תורתך כו', ואין כל ספר תהלים שייכות לאדם לאמרו. לזה ביקש הדע"ה שאעפ"כ יאמרו כאלו מספרים שכך אמר דוד, ואף על פי שאין זה שייכות להאומר בעצמו, מכל מקום יקבל שכר כאלו עוסק בנגעים ואהלות שגם הלכותיהם אינם שייכים לכל אדם כי אם לכהנים, ובפרט מקצת מרוז"ל שאמרו בית המנוגע אינו בנמצא כלל ולא ה' בעולם, ואף על פי כן עוסקים בהם ומקבלים שכר.

(מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' תננ)

דוד המלך הכניס נועם עליון בזמירות ישראל

בפרק פט פתח אומר חסדי ה' עולם אשירה, וכוונתו, להגדיל חסדיו יתברך העודפות עליו, להיות בגוף עכור וחומר מורכב בד' יסודות גשמיים, ועם כל זה כחי יפה לגרום עם דיבור שלי שירה לשכינה, שמשוררת ומזמרת עם דבורים שלי, וזהו עולם, מוסב על השכינה הנקרא עולם מלישנא דעלימא, אשירה אותה, ואין לך חסד גדול מזה.

והנה נוסף על זה הגדיל עשות עמי לטובה אות, עוד יותר ויותר, לדור ודור אודיע אמונתך בפי, הכוונה אודיע משמעו לשון יחוד, כמו וידע האדם את חוה, אמונתך כינוי לשכינה, על דרך דאיתא בזהר, איהו אומן ואיהי אמונה, אני גורם בפי יחוד למעלה באומן ואמונה, לדור ודור עד ביאת הגואל, בזמירות ותשבחות שאני משורר ומזמר לפניך עתה, נוקבים והולכים אלו המזמורים מדור לדור, כל אחד ואחד מיישראל לערך העת והשעה כפי הצורך, ככה מעורר לבו בקרבו עם השירות וזמירות מפסוקי ספר תהלים, לגרום יחודים וזווגים למעלה באומן ואמונה, וזהו לדור ודור אודיע אמונתך, הכינוי לשכינה, לאומן הכינוי להקדוש ברוך הוא.

ובמה נעשה בחינת יחודם בכל דור, מורה באצבע בפי, כלומר כחי בפי, זמירות ותשבחות שאני משורר עתה, נוקב והולך מדור לדור עד ביאת הגואל, ולכן נקרא דוד המלך עליו השלום נעים זמירות, שהכניס נועם עליון בזמירות ותשבחות ישראל, לדעת במה יקשרו פנימיות מחשבתם לדביקות הבורא ברוך הוא.

וככה תיקנו לנו לומר בכל יום בנוסח ברוך שאמר, משוכח ומפואר בלשון חסדיו ועבדיו, ובשירי דוד עבדך נהללך ה' אלהינו בשבחות ובזמירות, ורשום בכוונות על תיבות ובשירי דוד עבדך, יסוד ומלכות, להורות את האמור בדברינו, שעיקר היחוד ביסוד ומלכות, נעשה באמצעות שירותיו של דוד המלך עליו השלום, כנוכר.

(אור המאיר פ' פנחס)

כל יהודי האומר תהלים מקבל שכר כאילו אמרם דוד המלך בעצמו

אמר רב יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע [=נבוכדנצר] שאילמלא בא מלאך וסטרנו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים (סנהדרין צב, ב)

ולכאורה אין הבנה, וכי היאך עלה על דעת שרשע זה נבוכדנצר יהי' יכול להגיד שירות ותשבחות שיגנה זמירות ושירות של דוד המלך ע"ה. ועוד, וכי אם ירצה להגיד שירות ותשבחות יותר מדוד המלך ע"ה, וכי בשביל כך יהיו השירות ותשבחות של דהמע"ה מגונים. וכי אם אחד מגיד שירות יותר מחבירו יהיו השירות של חבירו מגונים. אפס נראה לי, כי בזמן שהבורא ב"ה אוהב כנסת עמו בית ישראל, וכנסת ישראל המה ברום המעלות אז יש בישראל כח לבטל גזירות רעות, הנה אם הקב"ה גזור גזירה, יש בידם לבטל הגזירה כמאמר צדיק מושל ביראת אלוקים.

והנה נ"נ הרשע אמר וכמצבי' עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא (דניאל ד לב), והנה בזמן שישראל המה אוהבים לפני הקב"ה, כביכול לא כן הוא שכמצבי' עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא, שהרי הצדיקים יכולין לבטל גזירותיו, ובעבור שמתפאר האל ב"ה עם עמו ישראל מחמת גודל תפירתו ושעשועיו בישראל, המה יכולין לבטל גזירותיו א"כ כביכול הקב"ה לאו כמצבי' עושה בחיל שמיא ודיירי ארעא, שהרי הצדיקים יכולין לבטל גזירותיו כביכול. רק נבוכדנצר הרשע לא רצה כן שהצדיקים יכולין לבטל גזירותיו ית' כביכול מרע לטוב ומיגון לשמח', כי הוא הי' רוצה להחריב הבית המקדש, והיה מתירא אולי צדיקים שבדור יבטלו גזירותיו ויבנה הבית המקדש, ולכן אמר כמצבי' עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא, שרצה נ"נ הרשע שלא יהי' מי שיבטל גזירותיו.

ולא כן כונת דוד המלך ע"ה, שרצה דוקא שהאל ית' יתפאר בנו, ומגודל התפארות ושעשועיו בעמו בני ישראל יהיו יכולין לבטל גזירותיו, וכל תהלותיו של דוד המע"ה מלא בזה שהאל ית' עושה רצוננו כגון רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע, וכגון רוצה ה' בעמו, וכגון קולי אל ה' אקרא, וכמה פסוקים נאמרו בתהלים להורות שעמו בני ישראל יכולין לבטל גזירות האל ב"ה.

והנה ידוע שדוד המלך ע"ה ע"י שירות ותשבחות פעל שהאל ית' נמשך באלו השירים שאמר, כגון ורחמיו על כל מעשיו עשה בשירות ודבורו פעולה שהאל ית' נמשך במדת הרחמניות, וכשאמר המשורר טוב ה' לכל, פעל שהאל יתברך נמשך במדת הטוב שצדיק עושה בדבורו רושם, וזה ביקש נ"נ הרשע להגיד שירות ותשבחות שיגנה שירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה, כלומר שרצה להפך דבורו של דהע"ה, שדוד המלך רצה בדבורו שהאל ישמע שועת כנסת ישראל ויבטלו גזירותיו יתברך, והוא אמר להיפך וכמצבי' עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא, ובא המלאך וסטרנו על פיו, רק שהכל יתנהג על פי כנסת ישראל ותפלת הצדיקים.

(קדושת לוי קדושה שלישיית)

ספר ראשון

• ליום ראשון

פרק א

• יום א

התעוררות לעסוק בתורה בלא חטא ואז יהא בטוח שכל מעשה ידיו מצליחים ובהיפך הרשעים:

א אֲשֶׁר־יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר | לא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדַרְךְ חַטָּאִים לא עָמַד
וּבְמוֹשָׁב לְצִים לא יִשָּׁב: ב פִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חִפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יִהְיֶה
יִזְמַם וְלִיָּלֵחַ: ג וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתוֹלַע עָלָיו פְּלִגֵּי מַיִם אֲשֶׁר פָּרְיוֹ | יִתֵּן בְּעֵתוֹ
וְעִלְהוֹ לֹא יִבּוֹל וְכָל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ: ד לֹא יִכֹּן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמּוֹץ

רש"י

כי מתוך שלם הלך לא עמד, ומתוך שלם עמד לא ישב
(ב) כי אם בתורת ה' חפצו. הא למדת שמושב הלנים
מציאו ל ידי ציטול תורה: ובתורתו יהגה. במילה היא
נקראת תורת ה', ומשמעל זה היא נקראת תורתו: יהגה. כל
לשון הגה צלצ הוא, כמה דלת אמר והגיון לצי (לקמן יט, טו),
לצן יהגה אימנה (ישעיה לג, יח), כי שוד יהגה לצם (משלי כד, ט):
(ג) שתול. פלגדי"ץ צלע"ז: פלגי. ראזארו"ש צלע"ז: ועליו
לא יבול. אפילו הפסולת שנו לצורך היא, שיחמן של תלמידי
חכמים לצורך היא וצריכה לימוד: לא יבול. לשון כמוש,
פלישטי"ר צלע"ז: (ד) כמוץ. לשון קש, קומצלי"א צלע"ז:

(א) אשרי האיש. צעורה לשונות של זמר נאמר
ספר זה, צלות, צנון, צמזמור, צשיר, צהלל, צמפילה,
צרכה, צהולאה, צאשרי, צהללויה, כנגד עשרה
צני אדם שאמרוהו, אדם, מלכי זקק, אצרהס,
משה, דוד, שלמה, אסף, ושלשה צני קרם. וחלוקין
על ידותון יש אומרים אדם היה כמו שכתוב צדצרי
הימים (טו, טז, טז), ויש אומרים אין ידותון צנספר זה אלא
על שם הדמות והדינים של גזירות שעצרו עליו ועל
ישראל: אשרי האיש. (לישפלישמני"ץ צלע"ז). אשרי
של איש ותהותיו של אדם, אלו הם, אשר לא הלך,

מצודת ציון

(א) אשרי. ענין שבח ותהלה, כמו כי אשרוני בנות (בראשית
ל, ג): לצים. מלשון מליצה, כי המלעייג בבני אדם או באורח
ישר דרכו להטעים אמריו במיטב הדיבור להכניס בלב:
(ב) יהגה. פעם תשמש ענין מחשבה כמו שנאמר (לקמן יט,
טו) והגיון לבי, ופעם תשמש ענין דיבור כמו שנאמר (לקמן
לה, כח) ולשוני תהגה: (ג) שתול. נטוע, כמו שתולים בבית
ה' (לקמן צב, יד): על. סמוך, כמו והחוננים עליו (במדבר ב, ה):
פלגי מים. אמת המים, כמו נהר פלגיו (לקמן מו, ה) על שם
שהוא מתפלג ומתפרש ללכת אילך ואילך: יבול. יכמוש,
כמו כאלה נובלת עליה (ישעיה א, ל): (ד) כמוץ. היא פסולת

מצודת דוד

(א) אשרי האיש. סיפורי תהלות האיש המה לומר
עליו בשבחו זהו אשר לא הלך בעצת רשעים, רצה
לומר לא היה לבו נפתה ללכת בעצתם לעשות
כמוהם, וכל כך היה נזהר בנפשו עד שלא עמד
בדרך אשר החוטאים עוברים בו, בחשבו פן
יפגשוהו ויסיתוהו אחרי עצתם, ובהיות כן לא בא
אם כן לכלל ישיבה לשבת עמהם להשריש עצתם
בלבו וללכת בה, ועשה אם כן משמרת למשמרת:
(ב) כי אם. לא סוף הדבר שחדל ונזהר מעצת רשע,
כי אם עשה גם את הטוב, כי כל חפצו היה בתורת

ה': ובתורתו. בכל עת יחשוב להתבונן במה שהמציא בלבו טעמים וציצים פרחים לתורה: (ג) והיה. ובעבור
זה היה גמול שכרו להיות דומה לאילן הנטוע במקום המים שמגדל פירותיו בזמנו, ואף העלים אינם
כומשים בעבור מרבית הלחלוחית ושפע הרטיבות, כי כן האיש הזה משופע ברוב טובה מבלי מחסור,
וכאומר הנה מגמול השכר ניכר ישר דרכו: וכל אשר יעשה. רצה לומר ובכל הנטיעות אשר ינטעו ממנו
יצליח להיות כמותו, וכן צאצאי האיש הזה יהיו כמוהו: (ד) לא כן. לא יהיו רשעים מוצלחים כן ותהי עוד
להיפך, כי מכאובים רבים נכונים לרשע פעם בפעם כמוץ הזה הנדף בכל עת מנשיבת הרוח ולא מצא מנוח:

רק לתכלית הטוב הזה, מחמת שבתורת ה' חפצו, ורוצה ללמוד מהם תחבולות לעבודתו ית"ש – לתכלית טוב הזה לבד הלך בעצתם ובדרכם, אבל לא ח"ו מצד חפצתו דרכם.

(זרע קודש ריש פ' וישלח)

ללמוד גם ללא חשק

כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה

שמעתי מפי מורי (הבעש"ט) זלה"ה ע"ה, שלכך כפה הקב"ה על ישראל הר כגיגית, ללמד שגם שאינו חושק לתורה ועבודת ה', מכל מקום אינו בן חורין ליבטל רק יעשה בעל כרחו וידמה כמי שכפו אותו לעשותו בעל כרחו, והוא דרך טוב לאיש ישראלי לימי הקטנות שלא יבטל התמיד מעסק לימודו ועבודת ה' גם כשאינו חושק...

וזה נראה לי פירוש הפסוק כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ר"ל דנדוע מעלת דביקה חשיקה חפיצה כמ"ש בראשית חכמה שער האהבה יעו"ש, וזהו שכתוב בתורת ה' חפצו – ידבק עצמו ע"י תורת ה' בו ית', שנקרא חפיצה. ומכל מקום כשאינו יכול לדבק בו יתברך ע"י עסק התורה, מכל מקום בתורתו יהגה יומם ולילה שמתוך שלא לשמה בא לשמה והבן. וזהו שאמרו חז"ל אל תאמר לכשאפנה אשנה וכו'.

(בן פורת יוסף פ' וישב (סו,ב))

מעלת התורה מתבטאת בשנקראת על שם הלומדה

כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה

בתחלה היא נקראת תורת ה' ומשמעל בה היא נקראת תורתו (רש"י, ע"פ עבודה זרה יטא)

לכאורה אינו מובן, הרי זה שהתורה מתלבשת בשכלו של האדם הלומד עד שנעשית תורתו הוא ירידה (לכאורה) לגבי התורה כמו שהיא תורת הוי', ואילו ממארוז"ל הנ"ל (ואח"כ נקראת על שמו) משמע דזה

פריקת עול מלכות שמים היא הסיבה לכל החטאים

אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים וּבְדַרְכֵי חַטָּאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב

יש להבין מה שהזכיר מושב לצים באחרונה, שזהו מורה על היותו קשה יותר מעצת רשעים ודרך חטאים. דלכאורה הליצנות אינה אלא ענין הוללות ולא חטא גמור?

אך הענין הוא, דכל עצת רשעים להסית לחטוא ודרך חטאים שכבר עומד בדרכם ומוכן לזה, עם כל זה יוכל לבא לידי תשובה אמיתית מאותו דרך הרע, כשיפול לבו מפני פחד אלוקים שלא לשחת נפשו. אבל כשיושב במושב לצים אין לו תקוה לתשובה לעולם, והטעם הוא, כי מושב לצים הוא בחינת פריקת עול, כי שורש הליצנות הוא בא מצד הקלות שבנפשו, והוא עוצם פתיחת הלב לכל דבר, בלתי מעצור לרוחו שבלבו לכל דבר, שנקרא אחות הלב ופתיחותו ביותר, ולא מצד שמורד בכוונה, אלא שאין בו ההרגשה ביראת אלוקים כלל, כי הוא היפך הבית קיבול ליראת אלוקים, ולא שכופר באלוקים ואינו מאמין בעונש החטא, אלא אינו מרגיש כלל מצד הליצנות שבטבע נפשו...

(דרך חיים לארמו"ר האמצעי טא)

מהרשעים אפשר ללמוד דרכי עבודת ה'

אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים . . . כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ

באמת צריך האדם ללמוד גם ממועשי הרשע, על דרך שכתוב בספרי מוסר שילמוד האדם מהרשעים אך לא ישנו אם לא ירעו, ונגולה שנתם אם לא יכשילו (משלי ד טז), מחמת שתאוותם בוער בקרבם במאוד מאוד, ולאור יקום רוצה כו' ועין נואף שמרה נשף (איוב כד יד טו), וכל התחבולות עושים למלאות רצון היצר"ר ותאוותם הרעה – מזה ילמוד איך לעשות תחבולות ולהתגבר בעבודתו יתברך שמו במעט שנות מעט תנומות ובכל מיני התגברות.

וזהו שכתוב אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים . . כי אם בתורת ה' חפצו – פירוש שלא הלך בין הרשעים

כִּי אִם בְּתוֹרַת ה' חֲפָצוֹ וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וְלַיְלָה

כי אם בתורת ה' חפצו – בשעה שיושב ללמוד יהגה בנותן התורה, וידע כי תורת ה' היא; ובתורתו יהגה יומם ולילה – משעה שהתחיל ללמוד, ידע שהתורה שלו היא. כי אם ימשיך בדבקות בה' – לא ישים לבו למה שמוציא מפיו ולא יביינה.

(אמת מוקוצק תצמח דף פט)

**פני
חסידות**

אֲשֶׁר־תִּדְבְּרֵנוּ רְיֹחַ: ה' עֲלֵינוּ | לֹא־יִקְמוּ רַשָּׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת
צַדִּיקִים: וּפְיֵי־דָע יְהוָה דָּרָךְ צַדִּיקִים וְדָרָךְ רַשָּׁעִים תֵּאבֹד:

פרק ב

ידבר לכל אדם שלא יתחכם על מדותיו של הקב"ה ואם יש לאדם איזה שמחה שיהיה ברעדה
שלא יגרמו חטאיו שיהפך השמחה:

א לְמָה רָגַשׁוּ גוֹיִם וְלֵאמֹים יְהַגְּיוּ רִיק: ב יִתְיַצְּבוּ | מְלֻכֵי־אָרֶץ וְרוֹזְנִים
נוֹסְדוּ־יַחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ: ג נִגְתָּקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵינוּ וְנִשְׁלִיכָה
מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵינוּ: ד יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֲדֹנָי יִלְעֵג לְקוֹמוֹ: ה אֲז יִדְבֵר אֱלִימוּ

רש"י

ועליהם אמר למה רגשו גוים ונתקצו כולם: ולאומים יהגו. כללם ריק: ולאומים. מנחם פתח לאומים ואומים וגוים כולם קרובי ענין: (ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד וגו'. ורוזנים שניור"ש זלע"ו: נוסדו. לשון סוד, פורקונשילרוני"ט זלע"ו. ומה היא הענה: (ג) ננתקה את מוסרותינו. דיטרונפרונמ"ש לויקוראנגל"ש זלע"ו, אלו רעועות שקשרין העול זהס: עבותינו. לויקורדו"ש זלע"ו: (ד) ישחק, ילעג, ידבר. לשון הוה הס משמשין: (ה) אז ידבר אלימו. כמו עליהם, ומה הוא הדיבור:

(ה) על כן וגו'. דבוק הוא למקרא של אחרי: (ו) כי יודע ה' וגו'. לפי שהוא יודע דרך צדיקים ולפניו הוא להכירה ממיד, ודרך רשעים שנואה צנינו ומעצרה מלפניו, על כן לא תהא הקמת רגל לרשעים ליום הדין ולמטאים ליכתב צעדת צדיקים:

(א) למה רגשו גוים. רצונו דרשו את הענין על מלך המשית. ולפי משמעו יהיה נכון לפתרו על דוד עלמו, כענין שנאמר (ש"ב ה, י) וישמעו פלשתיים כי משחו ישראל את דוד למלך עליהם וקצו פלשתיים את ממניהם ונפלו צידו,

מצודת ציון

התבואה, כמו כמין יסוער מגורן (הושע יג, א): תדפנו. ענין דחיפה והכאה, כמו קול עלה נדף (ויקרא כו, לו): (ו) יודע. ענין השגחה, כמו וידע אלהים (שמות ב, כה):

(א) רגשו. ענין קיבוץ והמון רב, וכן מרגשת פועלי און (לקמן סד, א): ולאומים. האומות, כמו ולאם מלאם יאמץ (בראשית כה, כג): יהגו. ידברו: ריק. דבר שאין בו ממש: (ב) ורוזנים. שרים: נוסדו. ענין עצה, כמו נמתיק סוד (לקמן נה, טו), על שם שהעצה נעשה בסוד לבל יגולה, או לפי שהעצה להעשה הוא כהיסוד לבנין: (ג) ננתקה. ענין העתק ממקומו, כמו נתקו מוסרות (ירמיה ה, ה): מוסרותינו. הם קשורי רצועי העול: עבותינו. חבלים עבות בת שלושה יתרים: (ד) למו. להם, רצה לומר עליהם: (ה) אלימו.

מצודת דוד

(ה) על כן. בעבור כי נכון בידם מכאובים רבים, לזה לא תהיה להם תקומה בעת בא המשפט כשתתמלא סאתם, כי המכאובים ההם יבואו עליהם אחד באחד יגשו: וחטאים. מלת לא הנאמר בתחילת המקרא משמשת בשתים, כאומר החוטאים לא יהיו נכללים בעדת צדיקים להיות מושגחים מה' כמוהם: (ו) כי יודע ה'. כי המקום ברוך הוא נותן לב לדעת ולהשגיח על דרך הצדיקים לבל יכשלו בו, אבל דרך הרשעים תהיה אבודה מהשגחת ה' להיות נעזב אל המקרים, ולא יהיו אם כן נכללים בעדת הצדיקים: (א) למה רגשו. רצה לומר למה להם זאת להתקבץ ולדבר דברי ריק, לא לעזר ולא להועיל: (ב) יתיצבו.

מוסב על למה האמור במקרא שלפניו, לומר למה יתיצבו המלכים והשרים בעצה אחת על ה' ועל משיחו: (ג) ננתקה. וכה יאמרו בעצתם, נעתק מאתנו את מוסרי עולו לבל נעבוד אותו. ואחז במשל לדבר בלשון הנופל בשור המושך בעול: ונשליכה. הוא כפל ענין במלות שונות לתפארת המליצה ולחזוק הדבר: (ד) יושב בשמים. כאומר הלא ה' יושב הוא בשמים ממעל, ואפילו חלש למעלה לגבור יחשב ומכל שכן גבור למעלה, ואם כן הלא ישחק על עצתם וילעג עליהם. וכפל הדבר במלות שונות: (ה) אז. כאשר ימתיקו

ובמילא בני ישראל אינם צריכים להתעסק עמהם. אין זאת אלא שרצון הקב"ה הוא שעם ישראל יתפלל ויבקש, כלשון הכתוב "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך ואחזותך אפסי ארץ"; הקב"ה רוצה שיבקשו ממנו, ולא רק את ארץ ישראל לגבולותיה, אלא אפילו את נחלת גוים ואזי יתן להם את מבוקשם באופן של מתנת חסד – ואתנה וגו'.

(תהלות מנחם – ע"פ שיחת ש"פ נח תשל"א)

דרכי כל הצדיקים מתחברות למטרה אחת

כִּי יוֹדַע ה' דְּרָךְ צְדִיקִים וְדָרְךָ רְשָׁעִים תֵּאבֹד

שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש הישישי מה"ר אברהם יהושע שליט"א אבד"ק מעזבוז לפרש הפסוק כי יודע ד' דרך צדיקים, ורצונו לומר, השי"ת מחבר דרכיהם, יודע מלשון וידע אדם לשון חיבור, הגם שזה הולך בדרך זה וזה הולך בדרך אחר, עם כל זה השי"ת מחבר דרכיהם אשר כולם כאחד באים למקום אחד לתכלית הפנימי.

[ועפ"י? אמרתי שזה הכוונה שעתיד הקב"ה לעשות "מחול" דייקא להצדיקים, רצונו לומר כדרך המחול שהוא סביב סביב כמחוג סביב המרכז הוא הנקודה הפנימית, והנה נקודת המרכז הגם שמנקודה זו יוצאים הנקודות סביב סביב במחוגה זה לצד זה וזה לצד אחר, עם כל זה כולם יונקים מנקודת המרכז וכולם שבים במרוצתם למרכז כי מומנו יצאו ואליו ישובו. וזהו שאמרו עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים היינו סביב סביב זה לצד זה וזה לצד זה].

והבן מה שסיים ודרך רשעים תאבד – הגם שהולכים בדרך אחד ביחד, יאבדו דרכם ויתעם כתהו בשימון דרך לעוף השמים ולבהמת הארץ.

(דרך פיקודיך מצות ל"ח טו)

שהתורה נעשית תורתו (של האדם הלומד) הוא מעלה.

ונקודת הביאור בזה, דירידת והמשכת התורה למטה היא באופן שגם לאחר שירדה למטה ונתלבשה בשכל אנושי היא חכמתו של הקב"ה שלמעלה משכל הנבראים. וזה שהיא מובנת גם בשכל אנושי הוא מפני שזרשה הוא באוא"ס הבל"ג שאינו מוגבל בהגדרים דמעלה ומטה, ולכן ביכלתה להיות גם למטה. והיינו, דנוסף לזה שגם בירידתה למטה היא נשארת במהותה – חכמתו של הקב"ה, הנה אדרבה, ע"י ירידתה למטה נעשה בה יתרון לגבי דרגת התורה כמו שהיתה למעלה לפני ירידתה למטה. כי ע"י ירידתה למטה מתגלה בה שרשה באוא"ס הבל"ג.

ועד"ז הוא בנוגע לזה שע"י לימוד התורה בהבנה והשגה נעשית תורתו של האדם הלומד, שגם לאחר שהיא נעשית תורתו של האדם הלומד היא נשארת במהותה תורת הוי', ויתירה מזה, דע"י שתורת הוי' נעשית תורתו של האדם, נעשה בה יתרון לגבי דרגת התורה כמו שהיא מצד עצמה, תורת הוי'. כי זה שתורת הוי' נעשית תורתו של האדם ובאופן שגם לאחר שנעשית תורתו של האדם היא נשארת במהותה, תורת הוי', ואעפ"כ היא תורתו של האדם, הוא ע"י גילוי אוא"ס (שלמעלה מהוי'), שמחבר ומאחד את האדם עם הוי', ישראל וקוב"ה כולא חד.

(ספר המאמרים מלוקט אדר"סיון ע' כ)

מטרת מלחמות הגוים – שיהודים יתפללו

לְמַעַן רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאִמִּים יִהְיֶה . .
שָׁאֵל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנֶה גוֹיִם נַחֲלָתְךָ

כאשר אומות העולם יוצאים להלחם כנגד ישראל, יש לדעת שאין להתפעל מהם כלל, שכן הקב"ה מכניס בהם בהלה, "אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו",

פני חסידות

כִּי יוֹדַע ה' דְּרָךְ צְדִיקִים

כלומר: דרך של הצדיקים הוא – לידע את ה'. כלשון בני אדם 'לאן הדרך הזה הולך', כך דרך הצדיקים מסוקל מכל מניעות והבלי העולם רק לדיעת ה' . . כי ידיעה הוא לשון חיבור ודבקות כמו וידע אדם, והיינו לחבר ולדבק עצמם בהשם יתברך.

(מי השילוח ח"א דף ל')

כִּי יוֹדַע ה' דְּרָךְ צְדִיקִים וְדָרְךָ רְשָׁעִים תֵּאבֹד

דרך צדיקים היא – יודע ה', להאמין באמונה שלמה שהכל יודע ה' והכל הוא בהשגחתו הפרטית. אבל דרך רשעים היא – תאבד, כאילו ח"ו היא במקרה הזמן ונעלם ממנו דבר (תולדות אהרן ליקוטים)

בְּאִפּוֹ וּבְחֶרְוֵנוּ יִבְהַלְמוּ: וּוְאֲנִי נִסְכְּתִי מִלְּפִי עַל־צִיּוֹן הִר־קִדְשֵׁי: ז אֲסַפְּרָה
 אֶל חֵק יְהוָה אֲמַר אֵלַי בְּנִי־אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ: ח שְׂאֵל מִמְּנִי וְאֶתְּנָה
 גוֹיִם נְחַלְתֶּךָ וְאַחֲזֶתְךָ אֶפְסֵי־אֲרָץ: ט תִּרְעַם בְּשֹׁבֵט בְּרִזָּל פְּכָלִי יוֹצֵר
 תִּנְפְּצֵם: י וְעַתָּה מְלָכִים הִשְׁפִּילוּ הַוּסְרוּ שְׁפָטֵי אֲרָץ: יא עֲבְדוּ אֶת־יְהוָה
 בִּירְאָה וּגְיִלוּ בְרַעְדָּה: יב נִשְׁקוּ־בַר פֶּן־יֵאָנֶפֶךְ | וְתֵאבְדוּ דְרֶךְ פֶּן־יִבְעַר
 כְּמַעַט אִפּוֹ אֲשֵׁרִי כָּל־חוֹסֵי בּוֹ:

רש"י

התפלל אלי בכל עת שאתה צא להלחם באויביך: (ז) תרועם. תרועה: בשבט ברזל. הוא המרצב הנפצם. תשבר, והוא לשון נפץ בכל המקרא, חרס המשובר לשברים דקים: (ז) ועתה מלכים השכילו. נצאי ישראל אנשי רמזים ומוכיחים אומות העולם לסור מרעם, שהקצה פושט יד לרשעים וללדיקים: (יא) וגילו ברעדה. כשתצא אותה רעדה שכתוב זה אחזה רעדה חפזים (ישעי' ג, יד) תגילו ותשמחו אם עבדתם את ה': (יב) נשקו בר. ורזו עלמכם צר לז. (ג"א נשקו צר, גארטרינג"ט צלע"ו). ומנחם פתר אותו לשון תפאה כמו ואל אישך תשוקתך (בראשית ג, טו): פן יאנף. פן יקנף: ותאבדו דרך. כענין שנאמר (לעיל ג, ו) ודרך רשעים תאבד: כי יבער כמעט אפיו. כי צרע מועט יבער אפו עליכם פתאום, ואותה שעה אשרי כל חוסי צו, יהיו ניכרים אשורי המוסים צו:

(ו) ואני נסכתי מלכי. למה רגשתי, ואנכי מניתי לי את זה לנסוך ולמלך על ציון הר קדש: (ז) אספיה אל חוק. אמר דוד חוק קצוב הוא, ומקובל עלי לפרש זאת ולהודיע: ה' אמר אלי. על ידי נתן וגד ושמואל: בני אתה. ראש לישראל הקרוין צמורה בני בכורי (שמות ד, כב). והם יתקיימו על ידך כמו שנאמר בצנור (ש"צ ג, יח) כי ה' אמר וגו' צד דוד עבדי אושיע את עמי ישראל, ובשילם אתה לפני כן שכולם תלויין בך: אני היום. שהמלחך עליהם: ילדתיך. להיות קרוי בני ומצב עלי כן בשילם, כמו שנאמר (דעה"א ד, ט) וידע דוד כי הכינו ה' למלך על ישראל וכי נשאת מלכותו צעבור עמו ישראל. ומנינו צמלמי ישראל הציצין לפניו שקרוין צנים כמו שנאמר בשלמה (ש"פ א, יד) הוא יהיה לי לכן ואני אחיה לו לאב. ועוד מנינו צדוד צמזמור פ"ט (פסוק כו) הוא יקראני אבי אתה אלי וזור ישועתי: (ח) שאל ממני.

מצודת ציון

אליהם: יבהלמו. מלשון בהלה: (ו) ואני הוי"ו במקום אבל, כמו ועבדיך באו לשבר אוכל (בראשית מב, י): נסכתי. ענין ממשלה, כמו נסיכי סיוחן (יהושע יג, כא): (ז) אל חק. את חוק, וכן וירדפו אל מדין (שופטים ז, כה): חק. מלשון חקיקה וכתובה: (ח) אפסי. קצות, כי בקצה הארץ כאילו אפס וכלה: (ט) תרועם. תשברם, כמו ורעות רוח (קהלת א, יד): יוצר. אומן חרס: תנפצם. ענין הפזור עם השבר ורצון, וכן ונפוץ הכדים (שופטים ז, ט): (י) הוסרו. מלשון מוסר: (יא) ברעדה. בפחד ורתת: (יב) נשקו. מלשון תשוקה וחתמה: בר. מלשון ברור ונקי: יאנף. מלשון אף, וכן כי אנפת בי (ישעי' יב, א): יבער. ענין שרפה ולהט:

מצודת דוד

הסוד והעצה היעוצה ידבר וכו': (ו) ואני. וכה יאמר אבל אני הוא אשר המשלתי אותו למלך, ואיך אם כן תוכלו לו לעמוד למולי, וכאומר נראה דבר מי יקום שלכם או שלי: (ז) אספיה. אמר דוד אספר את הדבר החקוק בספר שה' אמר אלי בני אתה, כמו שנאמר (שמות ד, כב) בני בכורי ישראל, והמלך יחשב ככל העם: אני היום ילדתיך. רצה לומר חביב אתה בעיני כבן לאב ביום הולדו: (ח) שאל. לזאת שאל ממני ואתן שאלתך: (ט) תרועם. תשבר אותם כמו המשבר מה בשבט ברזל: (י) ועתה. הואיל

והוא מובטח מה' על כל זה, השכילו וקבלו מוסר ואל תדברו כזאת: (יא) עבדו את ה'. לקבל עול מלכותו: וגילו. אז תשמחו בעת בוא רעדה על המורדים, כי לא עליכם תהיה הרעדה: (יב) נשקו בר. חמדו בר לבב לקבל מלכותו בתם לבב לא ברמיה: פן יאנף. כי פן יחרה אף ה' בכסם: ותאבדו דרך. רצה לומר תהיו תועים מבלי דעת דרך אנה תפנו: כי יבער. כאשר יבער אפו אף בשיעור מעט אז תאבדו דרך: אשרי. זהו תהלות החוסים בה', על כי מלכם השכילו לדעת אומץ כח ה' ועוצם זרועו ולזה חסו בו:

באה כשהמונעים רבים והם חבלי משיח בדור שיבא במהרה בימינו אמן, שתחיל תזעק בחבליה, פי' קודם עיקר הגילוי של הוי' יזעקו בני". מחמת גודל ההעלם ומניעת האור והגילוי כו'.

(תורה אור ק, א)

העבד יכול לשלב יראה ושמחה

עבדו את ה' בִּירְאָה וְגִילֹ בְרַעְדָּה

גילה מורה על שמחה נסתר, ובגילוי הוא ענין הרעדה, הביטול והקבלת עול.

ואף שלכאורה יפלא איך אפשר להיות חיבור ב' ענינים אלו בבת אחת, השמחה והרעדה יחד, הרי ידוע הביאור בזה, שזהו כמשל העבד העובד את רבו בתכלית הקבלת עול, שאינו מציאות לעצמו כלל, ולכן יש לו גם תענוג, אבל התענוג שלו הוא תענוג האדון. כלומר, דמיון שאינו מציאות לעצמו הרי אינו שייך לשום הרגש כלל, ולכן לא שייך שיהי' לו איזה תענוג מצד עצמו בעבודתו, אך מכל מקום, שלימות הקבלת עול היא, דלהיות שהאדון מתענוג ושמוח בעבודת העבד, לכן גם העבד עצמו מתענוג ושמוח מזה, דאין זה תענוג ושמוח עצמו אלא הוא תענוג ושמוח האדון.

וכן הוא גם בנמשל בעבודת האדם, שהעבודה עצמה היא בדרך קבלת עול, אך יחד עם זה ישנו התענוג והשמחה על השלמת הכוונה העליונה דעשיית דירה לו ית' בתחתונים.

(תורת מנחם ח"ד ע' 123)

נחיצות היראה לצד השמחה

עבדו את ה' בִּירְאָה וְגִילֹ בְרַעְדָּה

עבודת ה' צריכה להיות בשמחה דוקא, כמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה. ועד שהשמחה בעבודת ה' היא עיקר גדול, וכידוע פירוש הארזי"ל עה"פ תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו', ואיתא בתורה אור דמה שהארזי"ל זכה לרוה"ק הוא ע"י שמחה של מצוה. ולא זו בלבד ששלימות העבודה היא כאשר היא בשמחה, אלא שהשמחה בעבודת ה' היא גם הכרח בעבודת ה', שלכן כאשר חסר השמחה בעבודת ה' מגיע על זה עונש ח"ו כמ"ש תחת אשר לא

גאולה נמשלה ללידה

אָמַר אֱלֹי בְנֵי אֲתָהּ אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְתִיךָ

תנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך שנאמר אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך (סוכה נב, א)

הנה כנס"י בכל ימי הגלות נמשלה למעוברת. ועז"נ "כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה". וכמו כן יהיו חבלי משיח שהוא חבלי לידה כו'.

וביאור דבר זה הנה מסיים הפסוק "כן היינו מפניך הוי", פירוש, להיות כי כל עיקר הכוונה במעשה המצות הוא – יהוד קוב"ה ושכינתיה, פירוש קודשא בריך הוא ידוע שהוא שם הוי' שבבחינת אצילות ממש, יתגלה לעין שכל והשגה ממש, שאז הוא ענין היחוד, שהעליון מתגלה למטה בתחתון. דהיינו שבבחינת ההסתר והצמצום של הנבראים מאין ליש יתגלה בהם בחינת הוי'.

וזהו כמשל הלידה שהולד תחלה מוסתר בבטן אמו ובלידה מתגלה ויוצא לחוץ כו', כן שמש ומגן הוי' אלקים שהוי' מוסתר ומצומצם באלקים בבחינת עיבור וקטנות גדול, וכשכנסת ישראל מעוררים למטה שיתגלה הוי' למטה, בזאת גורמים קירוב זמן בחינת הלידה וההתגלות, והיינו, שהגילוי הגדול שיהי' לעתיד לבא במשיח דכתיב ביה אני היום ילדתיך שהוא גילוי אלקות העצמות, הוא ע"י הקריאה וההתעוררות כל ימי העוה"ז לזה ע"י מעשה המצות ובכל הברכות שאומרים ברוך אתה הוי' כו'.

אמנם קריאה והתעוררות זו שאומרים בזמן הזה אינו אלא בבחינת עיבור בכנסת ישראל שהרי כשאומרים ברוך אתה כו', אינו מתגלה עדיין כי אם בצמצום גדול ליחודי סגולה בשעת הכושר לפרקים רחוקים כו', רק שצועקים ומבקשים שיהי' הגילוי והלידה כו'. וזהו כן היינו מפניך הוי', פניך הוי' הוא בחינת הוי' כמו שהוא בבחינת פנימיות האצילות.

והנה חבלי לידה אינם אלא בשעת לידה ובימים הקרובים אל הלידה. אבל באמצע העיבור אין חבלים שתזעק כו' רק צער העיבור לבד כו', ועיקר ענין החבלי לידה ידוע שהמה המונעים את הלידה ומעכבים הולד לצאת כו', כמו כן יובן שהצעקה והזעקה הגדולה היא

עבדו את ה' בִּירְאָה וְגִילֹ בְרַעְדָּה

הכתוב מדייק בלשונו "גילו ברעדה" – ולא "רעדו בגילה" – שההתחלה היא בענין השמחה ("גילוי"), אלא שהשמחה צריכה להיות מכוסה ברעדה.

(תורת מנחם ח"ג ע' 349)

פני
הסידות